

Насоки за етичко известување на онлајн медиумите (Примена на Кодексот на новинарите во онлајн сферата)

Кодексот на новинарите се однесува на сите новинари и се применува врз сите медиуми. Сепак, заради подобра и поефикасна примена на овој Кодекс во онлајн сферата, неопходно е да се дадат соодветни толкувања и насоки за новинарите кои работат во онлајн медиумите. Под онлајн медиуми, во овие Насоки, се подразбираат сите електронски публикации кои имаат посебни веб страници и кои редовно објавуваат новинарски уредени актуелно-информативни содржини наменети за општата јавност.

Потребата за изработка на овие Насоки произлезе од фактот што развојот на новите информациско-комуникациски технологии и на онлајн медиумите го промени досегашниот начин на создавање и на ширење на информациите и постави нови предизвици за професионалните новинари во поглед на начинот на кој се обработуваат и пласираат одредени теми во текот на новинарското известување.

Овие Насоки претставуваат професионални упатства наменети за уредниците, новинарите и сите други креатори на содржини кои работат во онлајн медиумите, а со цел да помогнат во развивањето силен и кредибилен систем на саморегулација на онлајн медиумите и да го зајакнат независното, професионално и одговорно новинарско известување во онлајн сферата.

Насоките ќе се применуваат на сите членки на Советот за етика во медиумите (СЕММ), како и на сите онлајн медиуми за кои се поднесуваат жалби до СЕММ. Тоа значи дека, при разгледувањето на жалбите Комисијата за жалби при СЕММ, покрај одредбите на Кодексот на новинарите и кодексите на меѓународни новинарски асоцијации, ќе ги зема предвид и овие Насоки. Насоките се однесуваат и на сите информации и содржини што онлајн медиумите ги пласираат на социјалните мрежи или на другите интернет платформи.

Во првиот дел на Насоките се дадени објаснувања за примена на одредбите на Кодексот на новинарите, а во вториот дел се додадени посебни одредби кои се однесуваат само на онлајн медиумите.

I. Одредби од Кодексот на новинарите

ПРИНЦИПИ НА ОДНЕСУВАЊЕ:

Слободата на медиумите е неприкосновено право.

Основна задача на новинарите е да ја почитуваат вистината и правото на јавноста да биде информирана во согласност со член 16 од нашиот Устав.

Новинарите имаат улога да пренесуваат информации, идеи и мислења и право да коментираат. Почитувајќи ги етичките вредности и професионалните стандарди во пренесувањето на информациите, новинарите ќе бидат чесни, објективни и точни.

Право и должност на новинарите е да настојуваат да ја спречат цензурата и искривувањето на вестите.

Следејќи ја својата улога во градењето на демократијата и на цивилното општество, новинарите ќе ги бранат човековите права, достоинството и слободата, ќе го почитуваат плурализмот на идеите и ставовите, ќе придонесуваат за јакнење на правната држава и во контролата на власта и на другите субјекти од јавниот живот.

Насоки за примена на принципите на однесување

01. Онлајн медиумите ќе го почитуваат правото на граѓаните да добиваат навремени, проверени, точни и објективни информации за темите кои се од јавно значење и никако нема да дозволат искривување на вестите и манипулирање со информациите и податоците.
02. Онлајн медиумите, при собирање информации, документи и фотографии ќе користат само дозволени средства и методи, а никако нема да се служат со уцени, закани или малтретирање на лицата за кои известуваат.
03. Имајќи ја предвид спецификата на онлајн новинарството и реалната потреба од брзо објавување информации, онлајн медиумите сепак ќе водат и постојана грижа да не го нарушат основниот принцип на точно и објективно информирање.
04. Онлајн медиумот се обврзува да именува уредник кој ќе биде одговорен за секоја објавена содржина во онлајн медиумот. Тоа подразбира и одговорност за содржините преземени од други медиуми или платформи.
05. Уредниците на онлајн медиумите ќе обезбедат сите членови на нивните редакции да бидат запознаени со содржината на овие Насоки и да ги почитуваат во текот на работењето.

Член 1

Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи.

Доколку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно.

Насоки за примена на членот 1 од Кодексот:

- 1.1. Онлајн медиумите ќе известуваат само врз основа на факти чие потекло му е познато на новинарот, повикувајќи се на различни извори на информации и, по правило, потпирајќи се на јасно идентификувани и веродостојни извори.
- 1.2. Онлајн медиумите нема да прикриваат или премолчуваат важни информации чие објавување би можело да влијае врз толкувањето или разбирањето на содржината на извештајот од страна на читателите. Премолчувањето на фактите кои можат битно да влијаат врз формирањето на ставот за некој настан или личност е еднакво на намерно искривување на реалноста и создавање дезинформации.
- 1.3. Онлајн медиумите нема да објавуваат неточни, пристрасни или манипулативно обликувани текстови, фотографии или други содржини со кои читателите намерно се доведуваат во заблуда. Фотомонтажите, обработените фотографии или други интервенции во автентични документи мора да се јасно разграничени од оригиналот и означени како такви со соодветен текст.
- 1.4. Онлајн медиумите нема да објавуваат неосновани обвинувања, клевети, гласини, измислени интервјуа, анонимни дописи и други информации чија кредибилност не може да се процени.
- 1.5. Онлајн медиумите ќе настојуваат секогаш да го наведат изворот на информацијата со конкретно и прецизно упатување на тој извор.
- 1.6. При користењето информации добиени од социјалните мрежи, од веб-страници, блогови или други извори на интернет, онлајн медиумите внимателно ќе ја проверат нивната веродостојност и кредибилност.
- 1.7. Онлајн медиумите нема да прават измени на веќе објавени информации на начин со кој што ќе се промени нивното изворно значење, контекст или приказ. Измената на објавената содржина е прифатлива исклучиво со назнака за причината и времето кога е таа направена.

Член 2

Ако новинарот е спречен да дојде до бараната информација има право за тоа да ја информира јавноста.

Насоки за примена на членот 2 од Кодексот:

- 2.1. Онлајн медиумите, при известувањето секогаш ќе настојуваат да ги сослушаат и претстават сите спротивставени страни. Кога некоја страна одбива да даде изјава, тоа мора да се наведе

во извештајот, со што јавноста се информира дека некои институции, носители на јавни функции или политичари не се транспарентни, односно се дознава причината поради која во известувањето недостига одредено гледиште.

- 2.2. Онлајн медиумите нема да прикриваат или премолчуваат важни информации чие објавување би можело да влијае врз толкувањето или разбирањето на извештајот од страна на читателите. Премолчувањето на фактите кои можат битно да влијаат врз формирањето на ставот за некој настан или личност е еднакво на намерно искривување на реалноста и создавање дезинформации.

Член 3

Новинарот ќе настојува да биде обезбедено објавување на исправка, демант и одговор во случај кога ќе биде утврдена неточност на информацијата.

Насоки за примена на членот 3 од Кодексот:

- 3.1. Онлајн медиумите се обврзуваат навремено да ја исправат секоја објавена информација за која ќе се утврди дека не е точна, или да ја дополнат информацијата која е нецелосна. Ова особено се однесува на информациите што некому можат да предизвикаат материјална штета или да нарушат нечиј углед.
- 3.2. Одговорот или исправката ќе бидат објавени на забележително место, со соодветно нагласена напомена дека се работи за одговор или исправка на претходно објавена информација. Должината на одговорот ќе биде соодветна на изворно објавениот текст. Во објавениот одговор или исправка, веднаш до насловот ќе биде наведена и врска до текстот на кој се однесува одговорот, односно исправката.

Член 4

Новинарот ќе го назначи изворот на информациите, но ако изворот бара да остане анонимен, новинарот ќе го заштити.

Насоки за примена на членот 4 од Кодексот:

- 4.1. Онлајн медиумите имаат право и обврска да го штитат идентитетот на доверливите извори на информации.
- 4.2. Онлајн медиумите, за да се осигурат дека изворот не ја дава информацијата заради сопствен интерес, користољубие, осветољубивост или намерно наведување на погрешни информации, ќе го прифатат барањето за доверливост на изворот само доколку има сериозни причини за тоа и доколку постои висок јавен интерес. Доколку редакцијата одлучи дека информацијата треба да се објави, во самиот текст ќе наведе дека информацијата е проверена од еден или повеќе доверливи кредибилни извори.
- 4.3. Онлајн медиумите нема да ја злоупотребуваат одредбата за заштита на доверливите извори и да се повикуваат на непостоечки „анонимни извори“, со цел да манипулираат со информациите или да пласираат лажни и измислени информации со кои јавноста се доведува во заблуда.

Член 5

Новинарот ќе ги почитува законите во државата, но нема да објави или сокрие ништо што е во спротивност со јавниот интерес.

Насоки за примена на членот 5 од Кодексот:

- 5.1. Онлајн медиумите ќе известуваат точно, објективно, целосно и навремено за настаните од јавен интерес, почитувајќи го правото на јавноста да ја знае вистината.
- 5.2. Онлајн медиумите ќе ги почитуваат и штитат индивидуалните права на поединците, освен во исклучителни ситуации кога јавниот интерес преовладува над индивидуалните права (правото на приватност, правото на углед и достоинство и др.).
- 5.3. Пред да реши да ја објави содржината, новинарот треба внимателно да провери дали таа е навистина од јавен интерес. Ова особено важи за теми поврзани со корупција, организиран криминал или злоупотреба на моќта од страна на носители на јавни функции, кога новинарот има дилема дали да објави информација која е од јавен интерес, но со која може да го прекрши правото на приватност, правото на углед или да прекрши други законски одредби.
- 5.4. Уредниците и новинарите во онлајн медиумите ќе се раководат од јавниот интерес и нема да дозволат приватните и деловните интереси на трети страни, вклучувајќи ги и интересите на сопствениците да влијаат врз нивната работа и врз уредувачките содржини.

Член 6

Новинарот не смее да го користи медиумот за објавување или прикривање информации за стекнување лична корист. Митото, корупцијата и изнудувањето се неспојливи со новинарската професија. Не смее да се дозволи рекламирањето и другите комерцијални мотиви да влијаат врз слободата на информирањето. Треба да постои разграничување меѓу рекламирањето и новинарскиот текст со илустрацијата.

Насоки за примена на членот 6 од Кодексот:

- 6.1. Новинарите кои работат во онлајн медиумите под никакви околности нема да прифатат подароци или услуги што би влијаеле врз професионалноста во нивното работење.
- 6.2. Новинарите на онлајн медиумите никогаш нема да изработуваат и/или потпишуваат текстови кои се комерцијално или политичко огласување.
- 6.3. Комерцијалните и политичките огласи, како и спонзорирани текстови ќе бидат видливо издвоени од уредувачките содржини и означени како такви со соодветни термини (платен простор, спонзорирана содржина, политичко огласување, рекламен спот и сл.).
- 6.4. Спонзорирани текстови јасно ќе укажуваат на изворот на спонзорството.

Член 7

Новинарот ќе ја почитува приватноста на личноста, освен кога тоа е во спротивност со јавниот интерес. Новинарот е должен да ги почитува личната болка и жалост.

Насоки за примена на членот 7 од Кодексот:

- 7.1. Онлајн медиумите ќе избегнуваат да навлегуваат во приватниот живот на поединците, освен кога тоа не е битно прашање од јавен интерес и мошне внимателно ќе ги разгледаат причините за обелоденувањето информации од нечиј приватен живот, пред да одлучат да ја обработат темата. Притоа, секогаш ќе имаат предвид дека на прво место е јавниот интерес, а не љубопитноста на нивната публика.
- 7.2. Кога е во прашање известување за начинот на работење на носители на јавни функции, политичари или други јавни личности, информации за нивниот приватен живот ќе се објавуваат само кога е тоа од јавен интерес и во директна врска со темата за која се известува. Во известувањето нема да се споменуваат имиња на членови на нивните семејства, освен ако не се директно поврзани со настанот за кој се известува. Во известувањето воопшто нема да се објават лични податоци и информации кои може да ја нарушат приватноста на детето
- 7.1. Темите кои се однесуваат на лични трагедии секогаш ќе бидат внимателно обработувани, а на лицата погодени од трагедијата ќе им се приоѓа со сочувство и дискреција. При известувањето за несреќи, кривични дела, самоубиства или семејно насилство, нема да се објавуваат имиња и фотографии на жртвите. Нема да се објавуваат ниту податоци од кои индиректно би можел да се открие идентитетот на жртвата или сторителот, пред тоа официјално да го соопштат надлежните институции. Имиња и фотографии на исчезнати лица ќе се објавуваат само со дозвола на роднините или на надлежните органи вклучени во потрагата по исчезнатото лице.
- 7.2. При известувањето за самоубиства онлајн медиумите ќе пристапуваат мошне внимателно, проценувајќи дали информирањето за настанот е од јавен интерес и избегнувајќи да објавуваат имиња, фотографии и детални описи на околностите под кои се случил настанот. Медиумите треба да имаат предвид дека ранливите групи граѓани може да бидат под силно влијание на медиумските извештаи за самоубиства, и како последица на тоа да посегнат по својот живот, повторувајќи го истото дело, а особено доколку медиумот детално, сензационалистички и експлицитно го опишува делото.
- 7.3. Во известувањето за жртви на силување или жртви на сексуално насилство, идентитетот на лицата нема да се открива без согласност на жртвата, а кога станува збор за деца - без дозвола од родителите или старателите и самото дете (имајќи ја предвид возраста на самото дете), доколку постои јавен интерес и е во најдобар интерес на детето. Онлајн медиумот ќе овозможи повлекување на согласноста во секој момент, доколку тоа го побара родителот или старателот.
- 7.4. Онлајн медиумите нема да известуваат за здравствената состојба на некое лице (со физичка или ментална попреченост), без согласност на самото лице или на негов родител/старател. Редакцијата на онлајн медиумот внимателно ќе процени дали објавувањето податоци за здравствената состојба на некој поединец е прашање од јавен интерес.
- 7.5. Онлајн медиумите нема да објавуваат приватни податоци, статуси, видео-снимки, приватни фотографии и други лични објави на социјалните мрежи без согласност на авторот, доколку статусот на конкретната објава не е означен како “јавен”. Исклучок од ова правило се случаите кога јавниот интерес преовладува над правото на приватност и кога тоа е неопходно за целта и темата на известувањето. Во тие случаи редакцијата внимателно ќе

одмери што е од јавен интерес и во која мера тоа го оправдува навлегувањето во правото на приватност на поединецот.

- 7.6. Доколку во рамки на приватните податоци и објави за едно лице се наведени и приватни податоци и записи за други лица, онлајн медиумите ќе ги избришат или исклучат тие податоци со цел да ја заштитат приватноста на другите лица, освен ако и во овој случај јавниот интерес не преовладува над правото на приватност.
- 7.7. Онлајн медиумите нема да пренесуваат информации за однесување, преписки и разговори поврзани со приватниот живот на поединци, освен ако јавниот интерес не преовладува над правото на приватност на личноста.
- 7.8. Онлајн медиумите нема да објавуваат фотографии на лица од приватни настани без нивна согласност, освен ако тоа не е од јавен интерес. При објавувањето фотографии направени на јавни места, онлајн медиумите ќе внимаваат да не ја повредат приватноста на лица кои случајно се нашле на фотографираната локација. Онлајн медиумите, пред да одлучат да објават фотографии од приватниот живот на носители на јавни функции, внимателно ќе одмерат дали постои јавен интерес што ја оправдува повредата на приватноста на носителот на јавна функција.

Член 8

Начинот на информирање во случаи на несреќи, елементарни непогоди, војни, семејни трагедии, болести, судски постапки мора да биде ослободен од сензационализми. Во судските постапки треба да се почитува принципот на пресумпција на невиност, да се известува за сите инволвирани страни во спорот и да не се сугерира пресуда.

Насоки за примена на членот 8 од Кодексот:

(Несреќи, елементарни непогоди, конфликти, тероризам)

- 8.1. При известувањето за несреќи, природни катастрофи, епидемии, насилен екстремизам и тероризам, онлајн медиумите ќе бидат исклучително внимателни и ќе избегнуваат објавување сензационалистички наслови и непроверени информации, водејќи сметка да не создаваат дополнително вознемирување и паника во јавноста.
- 8.2. Онлајн медиумите ќе бидат особено внимателни при објавувањето снимки од насилство, бруталности или страдања, при што приоритет ќе им биде заштита на достоинството на жртвите и лицата кои се на кој било начин погодени од настаните.
- 8.3. Онлајн медиумите ќе избегнуваат употреба на претерано емотивни изрази со кои можат дополнително да ги повредат или вознемират жртвите, кои ја нагласуваат прекумерно нивната ранливост или го повредуваат нивното човечко достоинство.
- 8.4. Онлајн медиумите ќе избегнуваат да се фокусираат на страдањата и стравовите само на една страна во конфликтот, бидејќи тоа може да ги подели страните на „напаѓачи“ и „жртви“, односно да се сугерира дека казнувањето на „напаѓачите“ е решение за конфликтот. Наместо тоа, тие ќе настојуваат да ги претстават страдањата, стравовите и поплаките на сите страни во конфликтот.
- 8.5. При објавувањето интервјуа или изјави на сторители на насилство и кривични дела онлајн медиумите ќе внимаваат самите да не се доведат во ситуација да ги промовираат нивните идеи, а со тоа да ги охрабрат луѓето да извршат злосторства или да шират говор на омраза. Онлајн медиумите ќе имаат предвид дека интервјуирањето на сторителите може да биде болно за жртвите и нивните семејства.

- 8.6. Онлајн медиумите, внимателно ќе ги проверуваат информациите и фотографиите поврзани со конфликти и насилство објавени на социјалните мрежи и други платформи. Притоа, ќе избегнуваат да објавуваат содржини што прикажуваат злосторство или друго насилство,, освен ако е тоа особено важно за јавниот интерес. Во тој случај, ќе објават предупредување дека следува содржина која може да ја вознемири публиката.
- 8.7. Разговорите со сведоци на несреќи и непогоди, со повредени и болни лица, онлајн медиумите ќе ги водат со внимание, сочувство и полно разбирање за физичката и емотивната состојба на тие лица.

(известување од судски постапки)

- 8.8. Во известувањето за истражни и судски постапки, онлајн медиумите ќе се повикуваат на информации од официјални истражни и правосудни институции, без сензационалистички пристап во информирањето. Притоа, особено ќе внимаваат какви термини употребуваат за статусот на лицата во постапките за кои известуваат, со цел да не го повредат нивното право на пресумпција на невиност.
- 8.9. Идентитетот на осомничените лица, пред да се донесе правосилна пресуда, може да се објави кога: а) осомничениот врши јавна функција, б) кога е во прашање личност којашто е позната за јавноста, а постои врска меѓу делото за кое се води судскиот процес и активноста по која што личноста е позната во јавноста, в) кога самиот осомничен се согласил неговиот идентитет да биде јавен, и г) во околности во коишто јавниот интерес го оправдува објавувањето на идентитетот.
- 8.10. Онлајн медиумите нема да известуваат со предрасуди и да донесуваат избрзани судови за вината на осомничените лица, ниту пак ќе го прејудираат исходот од судските постапки, за да невлијаат врз судските органи и врз текот на постапките.
- 8.11. Онлајн медиумите, генерално, ќе избегнуваат да ги фотографираат или да ги наведуваат имињата на сведоците во судските постапки за кривични дела, како и на нивните роднини и пријатели, освен ако повикувањето на нив е неопходно за целосно, правично и точно известување за конкретниот судски процес и ако тоа нема да влијае врз текот на судската постапка. Во известувањето за судски процеси за малолетни лица должни се да водат сметка за заштита на нивниот идентитет.
- 8.12. Онлајн медиумите ќе бидат особено внимателни при известувањето за сведоците на кривични дела на кои врз основа на закон им е доделен статусот на заштитен сведок.
- 8.13. Онлајн медиумите се обврзуваат да ги објават и информациите за отфрлање на обвинувањето или за ослободување на лицата за кои претходно објавиле дека се осомничени, обвинети или за кои се водела судска постапка.

Член 9

Новинарот не смее да интервјуира или фотографира деца под 16 години¹ без согласност од родителите или старателите, освен ако тоа не е во согласност со правата на детето. Истото се однесува и за лица со посебни потреби, кои не се во состојба свесно да расудуваат.

Насоки за примена на членот 9 од Кодексот:

- 9.1. Онлајн медиумите мошне внимателно ќе постапуваат при известувањето за деца и малолетници, почитувајќи ги одредбите на Конвенцијата за правата на децата. Во своето известување, онлајн медиумите ќе ги заштитуваат интересите што одат најмногу во прилог на децата, вклучувајќи го и застапувањето за детските прашања и унапредување на нивните права.
- 9.2. Онлајн медиумите нема да обелоденуваат информации од кои на кој било начин може да биде идентификуван идентитетот на детето (како на пр. за семејството, местото на живеење, училиштето и сл.), а со цел тоа да не биде загрозувано или изложено на ризик.
- 9.3. Онлајн медиумите не смеат да интервјуираат ниту да фотографираат деца и малолетници на возраст под 18 години без согласност или присуство на родител или старател. Согласноста мора да се добие во околности што осигуруваат дека детето и старателот на ниту еден начин не се принудени на тоа и дека одлуката е донесена во консултација со возрасен човек на кој детето му верува. Во обидите да известуваат за теми поврзани со децата, онлајн медиумите ќе се консултираат со оние кои се најблиски и најзапознаени со нивната состојба и кои најдобро може да ги проценат ефектите од политичките, социјалните и културните последици од кое било известување за децата.
- 9.4. Новинарите во онлајн медиумите нема да ги идентификуваат малолетниците на возраст под 18 години во случаите кога се тие на кој било начин вмешани во кривични постапки како сведоци, жртви, обвинети или сторители.

Член 10

Новинарот нема свесно да создава ниту преработува информации што ги загрозуваат човековите права или слободи, нема да говори со јазикот на омразата и нема да поттикнува на насилство и дискриминација по која било основа (национална, верска, расна, полова, социјална, јазична, сексуална ориентација, политичка припадност...).

Насоки за примена на членот 10 од Кодексот:

- 10.1. Имајќи ја предвид опасноста по поединците, групите или целото општество, онлајн медиумите нема никогаш да поттикнуваат омраза или нетрпеливост врз основа на раса, боја на кожа, потекло, национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство,

¹ Возрасната граница утврдена во Конвенцијата за правата на децата е 18 години. Конвенцијата е достапна на:

<https://www.unicef.org/northmacedonia/mk/%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D0%B8/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%BE>

социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа..

- 10.2. Кога известуваат за проблемите на различните групи и заедници во општеството, онлајн медиумите ќе пристапуваат крајно внимателно, ќе употребуваат коректна и стандардизирана терминологија и нема да употребуваат навредливи коментари или изрази со кои несвесно ќе ги создаваат или ќе ги засилуваат стереотипите за нив.
- 10.3. Онлајн медиумите ќе се трудат да ја зголемуваат свесноста за негативните последици од говорот на омраза, да го идентификуваат и разобличуваат таквиот говор, како и да ги посочуваат актерите што го продуцираат и се служат со него. Онлајн медиумите ќе создаваат содржини со коишто ќе се спротивставуваат на говорот на омраза и на дискриминацијата по различни основи.
- 10.4. Онлајн медиумите се одговорни за редовно прегледување и брзо отстранување на коментарите на корисниците што се објавуваат под новинарските содржини на веб-страниците или на социјалните мрежи, а коишто содржат говор на омраза и имаат потенцијал да предизвикаат штетни последици во општеството.
- 10.5. Во исклучителни случаи на екстреман говор на омраза од поединци или групи, обврска на онлајн медиумот е да ги критикува јавно нивните ставови нагласувајќи ги штетните последици од нив за пошироката заедница и за групите кон кои се изречени.

Член 11

Новинарот ќе се придржува и на општо прифатените општествени стандарди на пристојност и почитување на етничките, културните и религиозните различности.

Насоки за примена на членот 11 од Кодексот:

- 11.1 Онлајн медиумите ќе настојуваат да ја развиваат свеста за рамноправноста на сите поединци или групи во општеството и ќе ја нагласуваат потребата од почитување на различностите како интегрален дел од човековите права. Во своето известување, тие ќе се стремат кон постигнување рамнотежа во третманот и претставувањето на искуствата, ставовите и потребите на различните поединци и заедници.
- 11.2 Онлајн медиумите не смеат да ги поистоветуваат активностите, ставовите или дејствувањето на поединци кои припаѓаат на одредена група со целата група. Тие не треба да ги нагласуваат карактеристиките поврзани со припадноста на различни групи (како на пример, етничка припадност, раса, религија, културно потекло, сексуална ориентација, ментално или физичко здравје итн.), освен во случаи кога е тоа директно поврзано со настаните за коишто се известува.
- 11.3 Со цел да обезбедат инклузивност во известувањето, онлајн медиумите треба да се стремат кон диверзификација на изворите, односно да опфатат широк спектар прашања и теми поврзани со различностите во општеството.

Член 12

Плагијаторството е неприфатливо. Цитатите не смеат да се користат без да се нагласи изворот или авторот.

Насоки за примена на членот 12 од Кодексот:

- 12.1 Текстовите и другите објавени содржини во онлајн медиумите треба да се потпишани од новинар или друг автор.
- 12.2 Новинарите во онлајн медиумите нема да потпишуваат текстови, фотографии, илустрации, видео и звучни записи на други автори и медиуми како свои. Пред користењето вести или извадоци од текстови на други медиуми, тие ќе ги консултираат правилата за користење на медиумските содржини на медиумот кој ги продуцирал, доколку тој има усвоено и објавено такви правила. Секоја содржина преземена од друг извор треба да биде соодветно означена.
- 12.3 Кусите извадоци од авторски дела онлајн медиумите ќе ги објавуваат во рамки на свои извештаи само со јасна назнака дека се работи за цитат, при што ќе се наведе името на авторот, медиумот што го објавил конкретното авторско дело и, по можност, врската која води до објавеното дело.
- 12.4 Онлајн медиумите, доколку не поседуваат, ќе изработат сопствени правила во кои ќе ги наведат начинот и обемот на преземање и користење содржини од други медиуми и автори, како на пример: начинот на истакнување на изворот од каде се пренесува содржината, начинот на цитирање на извадоци од оригиналниот авторски текст, начинот на уредување на правата за целосно користење туѓи авторски текстови и др.
- 12.5 Фотографиите објавени на онлајн медиумот ќе бидат потпишани со името и презимето на авторот, медиумот или изворот каде што оригинално е објавена фотографијата. Доколку фотографијата е заштитена како авторско дело, онлајн медиумот треба да побара дозвола за нејзино реобјавување од авторот.

Член 13

Новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот.

Насоки за примена на членот 13 од Кодексот:

- 13.1. Онлајн медиумите јасно ќе ги одвојуваат и означат коментарите од другите новинарски содржини.
- 13.2. Онлајн медиумите, при пренесувањето тврдења на политички субјекти или други извори, ќе настојуваат секогаш кога е тоа можно да ги проверат тие тврдења, односно да не бидат само пренесувачи на “сервирани факти“ од некој друг. Со тоа, на публиката ќе ѝ овозможат да прави разлика меѓу фактите и шпекулациите или дезинформациите, особено кога станува збор за важни и актуелни случувања и теми.
- 13.3. Онлајн медиумите, при известувањето за секоја тема или прашање, ќе настојуваат да придонесат за подобро нејзино разбирање, преку внимателно разгледување на фактите и преку нивно соодветно поврзување, со цел да се претстави целосниот контекст и различните агли и гледишта на темата.

Член 14

Известувањето од политичките процеси, посебно од изборите треба да биде непристрасно и избалансирано. Новинарот мора да обезбеди професионална дистанца од политичките субјекти.

Насоки за примена на членот 14 од Кодексот:

- 14.1. При информирањето за политичките процеси и изборните кампањи, онлајн медиумите за сите политички субјекти ќе известуваат со точни и проверени информации и на непристрасен начин.
- 14.2. При известувањето за меѓусебни обвинувања на политичките субјекти во кампањата, онлајн медиумите ќе информираат непристрасно и објективно и ќе избегнуваат и самите да користат потпалувачка реторика и обвинувања. При секое вакво известување онлајн медиумот ќе настојува да го наведе и мислењето на другата страна, а кога тоа објективно не е можно (известување во живо, прес-конференција и сл.) ќе нагласи при известувањето дека одговорот на другата страна дополнително ќе биде обезбеден.
- 14.3. Доколку онлајн медиумите објавуваат резултати од истражување на јавното мислење, тоа треба да го прават на објективен и коректен начин, преку објавување на сите неопходни информации, што ќе ѝ овозможат на јавноста да добие објективна слика за прогнозираните резултати од изборите: големината односно репрезентативноста на примерокот, маргината на грешка, периодот на спроведување и начателот на анкетата.

Член 15

Новинарот мора да ја негува културата на говорот и етиката. Нespoјливо со новинарската професија е непримерната комуникација со јавноста.

Насоки за примена на членот 15 од Кодексот:

- 15.1. Новинарите во онлајн медиумите во своите новинарски содржини ќе избегнуваат користење непристоен или вулгарен јазик (пцовки, погрдни зборови, омаловажувачки изрази). Употребата на вулгарен или непристоен јазик мора да биде уреднички оправдана од аспект на јавниот интерес и очекувањата на публиката, без разлика на новинарскиот жанр во кој се користи.
- 15.2. Онлајн медиумите ќе имаат предвид дека користењето вулгарен или непристоен јазик може да вознемири или навреди одделни сегменти од публиката. Во случаите кога онлајн медиумот одлучил да употреби или пренесе таков јазик, тој тогаш на соодветен начин ќе ја предупреди публиката.

Член 16

Новинарот ќе ги чува угледот и достоинството на својата професија, ќе ги поттикнува заемната солидарност и различност на ставовите и нема да го употреби својот медиум за пресметка со личности, вклучувајќи ги и своите колеги.

Насоки за примена на членот 16 од Кодексот:

- 16.1. Новинарите, репортерите и другите лица ангажирани во онлајн медиумите нема да бидат вклучени во активности кои на кој било начин можат да го загорат кредибилитетот на новинарската професија и на медиумот во кој работат.
- 16.2. Онлајн медиумите постојано ќе настојуваат обезбедат независност и интегритет во своето работење, почитувајќи го правото на новинарите да се воздржат да работат против нивното убедување, како и правото да учествуваат во одлучувањето за уредувачката политика на медиумот во кој што се вработени или ангажирани.
- 16.3. Уредниците во онлајн медиумите ќе ги заштитуваат новинарите и ќе се спротивстават на секој обид за цензура или притоск што може да го загрози слободното вршење на новинарската работа.
- 16.4. Новинарите во онлајн медиумите ќе ја следат уредувачката политика на медиумот во којшто работат и ќе учествуваат во нејзиното креирање, извршување и оценување.
- 16.5. Онлајн медиумите ќе ги поттикнуваат и ќе се грижат за заемните односи и почит меѓу колегите во другите медиуми и ќе се воздржуваат од јавно изразување или пласирање содржини со кои ги навредуваат или им нанесуваат штета.

Член 17

Новинарот има право да одбие работна задача доколку е во спротивност со принципите на овој Кодекс.

Насоки за примена на членот 17 од Кодексот:

- 17.1. Доколку на новинарот кој работи во онлајн медиумот му се наложи да изврши задача или да напише текст што е спротивен на одредбите на Кодексот на новинарите, тој има право да ја одбие задачата, повикувајќи се на Кодексот и на овие Насоки.

II. Дополнителни насоки за известувањето на онлајн медиумите

Член 18 – Архивирање и трајно снимање на објавените содржини

- 18.1 Објавените текстови и други содржини, онлајн медиумите редовно ќе ги чуваат и архивираат на својата веб-страница, односно ќе ги прават достапни преку пребарувачи.
- 18.2 При реобјавување на архивските материјалии, онлајн медиумите треба да водат сметка за изменетиот контекст во кој се објавува материјалот и притоа да наведат дека се работи за архивски материјал.
- 18.3 Онлајн медиумите ќе избришат трајно некој материјал од архивата достапна преку пребарувачите доколку доколку станува збор за текст што содржи говор на омраза, дискриминација или друга содржина што не е дозволена со закон и/или доколку за тоа постои судски налог.
- 18.4 Во случај на трајно бришење на содржината од архивата, онлајн медиумот се обврзува на линкот на кој била поставена избришаната содржина да постави известување дека таа е отстранета наведувајќи ја причината, насловот, датумот на објавување, името на авторот и датумот на повлекување т.е. бришење.
- 18.5 Избришаните односно повлечените содржини, како и други релевантни информации за конкретниот случај, онлајн медиумот ќе ги чува во својата интерна архива.

Член 19 – Транспарентност на онлајн медиумот – Импресум

- 18.6 Онлајн медиумот се обврзува на својата веб-страница на видливо и посебно означено место да објави Импресум со следниве податоци: име на правното или физичкото лице кое е сопственик на онлајн медиумот, име на одговорното лице, адреса на седиштето, контакт телефони, е-мејл адреса, име на уредникот, состав на редакцијата, како и сите други податоци што ја потврдуваат релевантноста на медиумот и кои му овозможуваат на читателот да упати претставка или жалба за известувањето на онлајн медиумот.

Член 20 – Одговорност за објавувањето коментари од читатели

- 20.1. Онлајн медиумот е одговорен и за содржината на објавените коментари од своите читатели, објавени на веб-страницата на онлајн медиумот во просторот за коментари, под новинарските содржини.
- 20.2. Онлајн медиумот ќе ги отстрани сите коментари кои содржат: повикување на насилство или други кривични дела, говор на омраза, дискриминација, закани и други облици на загрозување на правата и безбедноста на поединци, групи, институции, без оглед дали се директно или индиректно поврзани со текстот или темата што се обработува во него.
- 20.3. Онлајн медиумот ќе дефинира правила за уредување на коментарите на читателите во просторот за слободно коментирање под објавените текстови и содржини. Тие правила ќе бидат објавени на платформите на кои содржината се објавува и ќе содржат: информации за регистрирањето на коментарите, почитувањето на правилата на коментирање, недозволените содржини во коментарите, причина за отстранување на коментарите и др. Онлајн медиумот е одговорен и за содржините на коментарите поставени кон новинарските содржини на медиумот објавени на неговиот профил на социјалните мрежи.